

KommunledningsförvaltningenDatum
2019-10-02

SAMMANTRÄDANDE ORGAN

Folkhälsoutsiktet

Tid

2019-10-09 kl. 10:15

Plats

KTS-salen, Drottninggatan 18 Katrineholm

Nr	Ärende	Beteckning
1	Upprop	
2	Val av justerare	
3	Fastställande av dagordning	
4	Information - Lyckliga gatorna - Säkerhetschefen har ordet	
5	Revidering av inriktningsdokument - En god hälsa för alla barn och ungdomar i Katrineholms kommun	KS/2019:289

Anneli Hedberg (S)
Ordförande

Revidering av inriktningsdokument - En god hälsa för alla barn och ungdomar i Katrineholms kommun

Förvaltningens förslag till beslut

Folkhälsoutsiktet ställer sig bakom förslaget "En god hälsa för alla barn och ungdomar i Katrineholms kommun – utmaningar 2020 – 2022" och överlämnar det till kommunstyrelsen för vidare hantering.

Sammanfattning av ärendet

Giltighetstiden för inriktningsdokumentet *En god hälsa för alla barn och unga i Katrineholms kommun* löper ut vid årsskiftet och i och med detta har en översyn av dokumentet gjorts.

Ärendet har sänts ut på remiss till samtliga förvaltningar. Utefter inkomna yttranden har revideringar gjorts vilka nu överlämnas till folkhälsoutsiktet för beslut.

Ärendets handlingar

- Förslag till revidering av inriktningsdokumentet *En god hälsa för alla barn och unga i Katrineholms kommun*

Ärendebeskrivning

Sammanställning över inkomna yttranden:

Bildningsnämnden instämmer i tillägget kring ANDTS.

Bygg- och miljönämnden har inga synpunkter på förslaget.

Kulturnämnden har inlämnat följande förslag på ändringar:

- Dokumentet följer inte Katrineholms kommuns grafiska profil vilket dokumentet bör.*
Svar: Dokumentet har lagts in i ny mall som följer den grafiska profilen.
- FNs barnkonvention blir från och med 1 januari 2020 lag och samtliga förvaltningar har i uppdrag att arbeta utifrån denna. Eftersom det också nämns i kommunplanen så menar kulturnämnden att följande mening bör skrivas in i dokumentet: "Allt arbete rörande barn och ungdomars hälsa i Katrineholms kommun sker utifrån FNs barnkonvention".*
Svar: Hänvisning till FN:s barnkonvention finns i tillhörande kunskapsunderlag
- Lyckliga gatornas verksamhet är en central del för att främja barn och ungas lika villkor vad gäller tillgång till en aktiv och trygg fritid. Den kan således ses som en främjande faktor för att motverka de utmaningar som finns rörande barn och ungdomars hälsa i Katrineholm. Därför menar kulturnämnden att det bör skrivas in i dokumentet att det är viktigt att Lyckliga gatornas verksamhet fortsätter att utvecklas inom kommunen i den lista som finns med främjande åtgärder.*
Svar: Då Lyckliga Gatorna är en aktivitet för att hantera utmaningarna står detta inte med i dokumentet.
- I Katrineholms kommun ska vi använda oss av klarspråk i kommunikationen (<https://katrineholm.spintr.me/wikis/klarsprak/lar-dig-att-skriva-klarsprak>). Med detta i åtanke så behöver dokumentet ses över i helhet. Utmaningarna är skrivna på ett sådant sätt att det är svårt att se vad som åsyftas och de är svåra att särskilja från de främjande åtgärderna. Texten innehåller också syftningsfel som gör att den är svårläst. För att ytterligare underlätta läsningen av dokumentet kan utmaningarna med fördel kopplas samman med främjande faktorer för respektive utmaning.*
Svar: Texten har reviderats och blivit tydligare.

Service- och teknikförvaltningen har inget att erinra mot förslaget.
Socialnämnden ställer sig bakom förslaget.
Viadidaktnämnden har inga synpunkter på förslaget.
Vård - och omsorgsnämnden har inga synpunkter på förslaget.

Emma Fälth
Utredare

*Beslutet skickas till:
Kommunledningsförvaltningen
Akt*

**En god
hälsa för
alla barn
och
ungdomar i
Katrinehol
ms kommun**

FÖRSLAG

- Utmaningar 2020-2022
Övergripande inriktningsdokument

FÖRSLAG

Dokumentinformation

Beslutshistorik

Antagen av Kommunfullmäktige 20xx-xx-xx § xx

Giltighet

Gäller från och med 2020-01-01

Gäller till och med 2022-12-32

Förvaltarekap¹

Inom Kommunstyrelsens ansvarsområde

Kategori

- Inriktningsdokument

Uppföljning

Hur: Nämnderna och förvaltningarna uppdras att årligen redovisa genomförda åtaganden och aktiviteter i verksamhetsberättelse och årsredovisning.

När: Årligen i samband med bokslut.

¹ Förvaltarekapet innebär ansvar för att:

- dokumentet efterlevs
- är tillgängligt
- följa eventuellt ändrade förutsättningar för dokumentet
- dokumentet följs upp och revideras
- dokumentet är aktuellt och uppdaterat

Innehåll

Beslutshistorik	2
Giltighet	2
Förvaltarekap.....	2
Kategori	2
Uppföljning.....	2
En god hälsa för alla barn och ungdomar i Katrineholms kommun – utmaningar 2020-2022.....	4
Utmaningar för år 2017-2019-2020-2022	4
Kunskapsunderlag	5

FÖRSLAG

En god hälsa för alla barn och ungdomar i Katrineholms kommun – utmaningar 2020-2022

Folkhälsoutsiktet har under 2016 tagit fram **identifierat** utmaningar för området **barn och ungas hälsa**. Utmaningarna är förtydliganden av gällande kommunplans målområden, ur ett folkhälsoperspektiv.

Kommunens nämnder uppdras att inom ramen för sitt uppdrag bryta ner utmaningarna till åtaganden på nämndnivå och aktiviteter på verksamhetsnivå. Utmaningarna gäller för alla barn och ungdomar med hänsyn taget till gällande diskrimineringsgrunder.

Det är ingen nämnd som ensam ansvarar för att förverkliga **arbета med** utmaningarna. Arbetet måste ske av flera nämnder, var för sig och i samverkan. Det samma gäller på verksamhetsnivå.

Utmaningar för år ~~2017-2019~~ **2020-2022**

Det valda fokusområdet, **barn och ungas hälsa**, är ett val utifrån kunskaper om sociala investeringar. Det finns en medvetenhet om att det ofta lönar sig, både mänskligt och ekonomiskt, att ge rätt stöd i rätt tid. Sambandet mellan tidiga insatser och goda livsvillkor är kända. Genom tidiga och förebyggande insatser kan långsiktiga effekter uppnås. Detta minskar utanförskapet, såväl det sociala som det ekonomiska, samt motverkar framtida kostnader. Identifierade utmaningar för fokusområdet barn och ungas hälsa:

- **Minskad barnfattigdomen**
- Förbättrad psykisk hälsa
- Förbättrad fysisk hälsa
- Goda förutsättningar för att nå behörighet till gymnasieskola och vidare studier
- Upplevd Trygghet (i hemmet, i skolan och på fritiden)
- Möjlighet till arbete
- Jämställdhet
- Integration
- **Färre barn och unga ska utsättas för risk att skadas till följd av eget eller andras bruk av alkohol, narkotika, doping, tobak och spel om pengar (ANDTS).**

Detta nås bland annat genom **Utmaningarna kan hanteras med hjälp av**

- Trygg och lärorik förskola
- Anpassad grundskola och gymnasieskola utifrån varje elevs förutsättningar och behov
- Goda möjligheter till kultur, idrott och fritid

- God samverkan mellan kommunala förvaltningar, andra myndigheter samt civilsamhället med individen i fokus
- **Skapa** förutsättningar för goda levnadsvanor
- Aktivt arbete med ANDT (alkohol, narkotika, doping, tobak) **ANDTS (alkohol, narkotika, doping, tobak och spel om pengar)**
- **Skapa förutsättningar för** delaktighet och inflytande

Kunskapsunderlag

För mer information om bland annat vad folkhälsa och folkhälsoarbete liksom tillgänglighet och tillgänglighetsarbete, ~~se är kan du ta del av följande kunskapsunderlaget:~~ **Kunskapsunderlag: En god hälsa för alla i Katrineholms kommun – utmaningar 2020-2022, som finns på Katrineholms kommuns webbsida.**

1. Begreppsförklaringar
2. Faktorer som påverkar hälsan
3. Tvärsektoriellt arbete
4. Hänvisningar till hemsidor, lagar, styrdokument, propositioner och publikationer

■ ■
FÖRSLAG

Kunskaps underlag:

En god hälsa för
alla barn och
ungdomar i
Katrineholms
kommun

Dokumentinformation

Datum: 2019-10-02

Förvaltarskap¹

Inom Kommunstyrelsens ansvarsområde

Kategori

- Kunskapsunderlag

¹ Förvaltarskapet innebär ansvar för att:
- dokumentet efterlevs
- är tillgängligt
- följa eventuellt ändrade förutsättningar för dokumentet
- dokumentet följs upp och revideras
- dokumentet är aktuellt och uppdaterat

Innehåll

Datum: 2019-10-02	2
Förvaltarenskap.....	2
Kategori	2
1. Begreppsförklaringar.....	4
2. Faktorer som påverkar hälsan	7
3. Tvärsektoriellt arbete	8
4. Hänvisningar till hemsidor, lagar, styrdokument, propositioner och publikationer	9
Hemsidor:	9
Lagar, styrdokument, propositioner, publikationer:	9

1. Begreppsförklaringar

Barns rättigheter utgår från FN:s konvention om barnens rättigheter, kallad barnkonventionen². Barnkonventionen kommer att inkorporeras i svensk lag den 1 januari 2020. Konventionen syftar till att ge barn oavsett bakgrund rätt att behandlas med respekt och få komma till tals, ges möjlighet till utveckling och trygghet, samt delaktighet och inflytande. Barnrättspolitikens målsättning är att förbättra uppväxtvillkoren för alla barn.

Det finns sju **Diskrimineringsgrunder**³ som är skyddade enligt diskrimineringslagen. Dessa är kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder.

Folkhälsa⁴ är ett samlat begrepp för hela befolkningens hälsotillstånd och tar hänsyn till såväl nivå som fördelning av hälsa.

Folkhälsoarbete⁵ är inriktat på hälsans bestämningsfaktorer, dvs. de livsvillkor, miljöer, produkter och levnadsvanor som påverkar hälsan. Folkhälsoarbete innebär systematiska insatser för att förbättra människors livsvillkor och uppnå god och jämlikt fördelad hälsa. Detta kräver både generella insatser på samhällsnivå och riktade insatser på gruppnivå. Bestämningsfaktorerna finns på alla olika nivåer i samhället. Samhälleliga förutsättningar för hälsa kan skapas genom politiska beslut.

Folkhälsopolitiska mål⁶ Det nationella målet för folkhälsopolitiken är att skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation. Folkhälsopolitikens sektorsövergripande mål- och uppföljningsstruktur utgår från åtta målområden. De första sju målområdena utgör livsområden som omfattar viktiga resurser för en god och jämlik hälsa men också inriktning på arbete som främjar god och jämlik hälsa. Det åttonde målområdet betonar vikten av en jämlik och hälsofrämjande hälso- och sjukvård.

En **funktionsnedsättning**⁷ innebär en nedsättning av fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsförmåga.

Ett **funktionshinder**⁸ är den begränsning som en funktionsnedsättning innebär för en person i relation till omgivningens utformning. För personer med funktionsnedsättning är det extra viktigt med ett tillgängligt samhälle.

Det nationella målet för **funktionshinderspolitiken**⁹ är att, med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som utgångspunkt, uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet för personer med funktionsnedsättning i ett samhälle med mångfald som grund. Målet ska bidra till ökad jämställdhet och till att barnrättsperspektivet ska beaktas.

² Regeringens proposition 2017/18:186, Inkorporering av FN:s konvention om barnets rättigheter

³ <http://www.do.se/om-diskriminering/skyddade-diskrimineringsgrunder/>.

⁴ Janlert, U, Folkhälsovetenskapligt lexikon, 2000.

⁵ Regeringens proposition 2017/18:249, God och jämlik hälsa – en utvecklad folkhälsopolitik.

⁶ Regeringens proposition 2017/18:249, God och jämlik hälsa – en utvecklad folkhälsopolitik.

⁷ Socialstyrelsens termbank.

⁸ Socialstyrelsens termbank.

⁹ Regeringens proposition 2016/17:88, Nationellt mål och inriktningen för funktionshinderspolitiken

Frisk- och skyddsfaktorer¹⁰ är förhållanden som verkar skyddande och därmed kan påverka möjligheten för hälsa i positiv riktning. Det kan exempelvis vara socialt kapital, utbildning samt delaktighet och inflytande. Frisk- och skyddsfaktorer återfinns på alla nivåer; individuell nivå, på social nivå och på strukturell nivå. Enstaka faktorer har begränsad effekt, däremot är chansen till ett gott och långt liv större om en person har flera skyddsfaktorer även om man har många riskfaktorer.

Förebyggande arbete¹¹ är insatser som görs för att förminska eller ta bort riskfaktorer. Målgruppen för förebyggande arbete är individer eller grupper och består av riktade insatser.

Hälsa¹² är enligt världshälsoorganisationen (WHO) ett tillstånd av fullständigt fysiskt, psykiskt och social välbefinnande och inte bara frånvaro av sjukdom eller handikapp.

Hälsofrämjande arbete¹³ är insatser som görs för att stärka frisk- och skyddsfaktorer. Målgruppen för hälsofrämjande arbete utgörs av befolkningen i allmänhet och består av generella samhällsovergripande insatser.

Jämställdhet¹⁴ kan blandas ihop med begreppet jämlikhet. Men jämlikhet och jämställdhet betyder olika saker. Jämlikhet handlar om alla människors lika värde oavsett etnisk tillhörighet, funktionshinder, kön, könsöverskridande identitet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller ålder. Jämställdhet har en mer avgränsad innebörd och betyder att ingen människa ska diskrimineras på grund av sitt kön. Alla människor ska ha samma rättigheter oavsett om de är kvinnor eller män, flickor eller pojkar. Det övergripande målet för svensk jämställdhetspolitik är: *Kvinnor och män skall ha samma makt att forma samhället och sina egna liv.*

Riskfaktorer¹⁵ är förhållanden som ökar risken för ohälsa. Risk- och skyddsfaktorer finns på flera nivåer: på individuell nivå, på social nivå och på strukturell nivå. Det kan exempelvis vara utanförskap, maktlöshet, alkohol och droger samt otrygghet.

Sociala investeringar¹⁶ är en avgränsade insatser som i förhållande till ordinarie arbets sätt förväntas ge bättre utfall för insatsens målgrupp och samtidigt leda till minskade samhällsekonomiska kostnader på sikt. Begreppet investering betonar det långsiktiga perspektivet liksom ett medvetet risktagande; att man på ett strukturerat sätt satsar resurser för att uppnå ett visst resultat, utan att på förhand säkert veta att detta kommer att åstadkommas. Det antagna sambandet mellan insats och förbättrade resultat ska dock underbyggas av beprövad erfarenhet och evidens.

Tillgänglighet¹⁷ beskriver hur något fungerar för människor som använder dem, exempelvis en verksamhet, en plats eller en lokal. Det är viktigt att verka för att omgivningen utformas på ett sådant sätt att den inte blir ett hinder för individen. Det kan också vara att göra språket tillgängligt för personer som med annan språkbakgrund än svenska, till exempel genom att skriva och tala enkelt även inom den offentliga administrationen. Eller att göra något ekonomiskt tillgängligt, till exempel kostnadsfri utbildning.

Tillgänglighetsarbete¹⁸ kan bland annat handla om fysisk tillgänglighet, om tillgång till utbildning och information eller om ett bra bemötande. Ökad tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning att exempelvis studera, arbeta och delta i samhällslivet är en förutsättning för

¹⁰ Janlert,U, Folkhälsovetenskapligt lexikon, 2000 och Folkhälsomyndigheten

¹¹ Janlert,U, Folkhälsovetenskapligt lexikon, 2000 och Folkhälsomyndigheten

¹² World Health Organisation, WHO, 1946

¹³ Janlert,U, Folkhälsovetenskapligt lexikon, 2000 och Folkhälsomyndigheten

¹⁴ JämStöds Praktika, Metodbok för jämställdhetsintegrering, SOU 2007:15

¹⁵ Janlert U, Folkhälsovetenskapligt lexikon, 2000 och Folkhälsomyndigheten

¹⁶ <http://www.uppdragpsykiskhalsa.se/kunskap-styrning/sociala-investeringar/>

¹⁷ Handisam, Boverket och Diskrimineringsombudsmannen (DO) med flera har bidragit till en sammantagen förklaring av begreppet. Myndigheten för delaktighet www.mfd.se

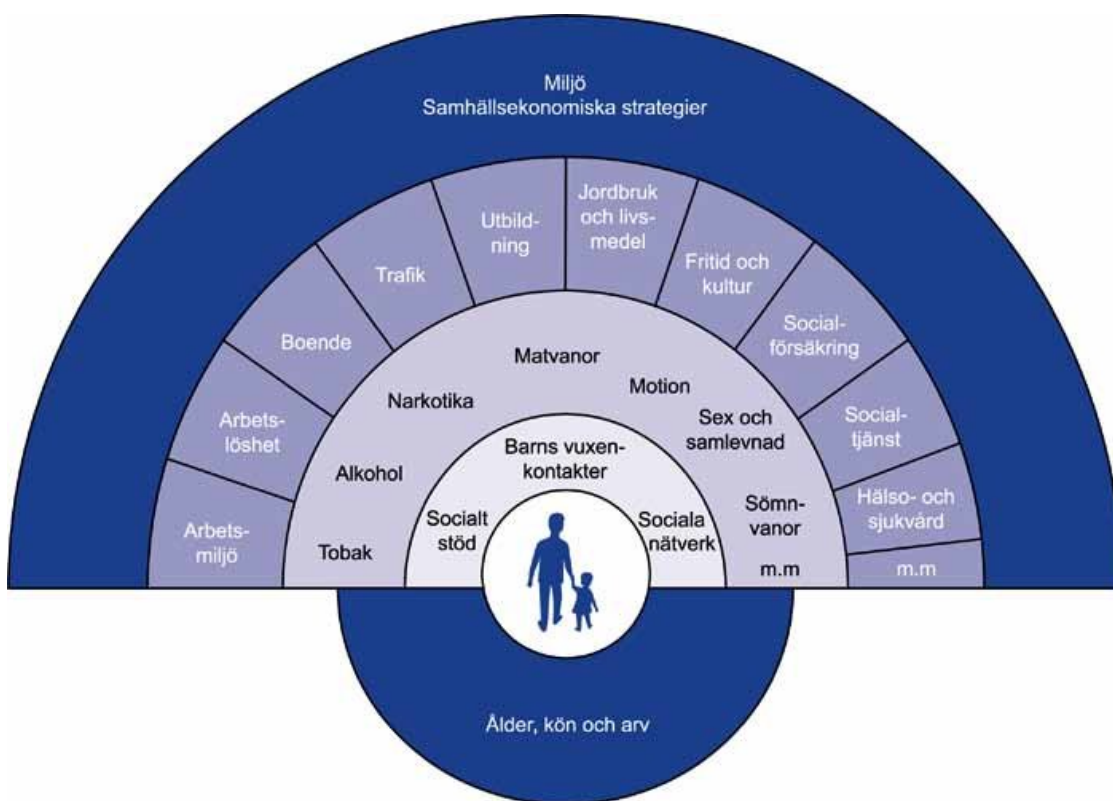
¹⁸ Handisam, Boverket och Diskrimineringsombudsmannen (DO) med flera har bidragit till en sammantagen förklaring av begreppet. Myndigheten för delaktighet www.mfd.se

att en god och jämlik hälsa ska uppnås. Medborgarnas förutsättningar och behov skiljer sig åt och ingen får glömmas bort. Alla ska ha samma makt och förutsättningar att forma samhället och sina egna liv.

2. Faktorer som påverkar hälsan

Bestämningsfaktorer för hälsa är alla de faktorer som bidrar till skillnader i hälsa och ohälsa. Bestämningsfaktorerna ska per definition, ha ett hållbart statistiskt förklaringsvärde men används i praktiken i viss mån även för förhållanden som på goda grunder antas ha en påverkan på hälsa och ohälsa.

Det finns olika sorters bestämningsfaktorer och de brukar delas upp i livsvillkor och levnadsvanor. Ålder, utbildning, sysselsättning och boende är exempel på livsvillkorsfaktorer. Motion, matvanor samt alkohol- och tobaksvanor är exempel på levnadsvanefaktorer. Bestämningsfaktorer kan både öka och minska risken för ohälsa och benämns utifrån karaktären på effekterna som riskfaktor respektive friskfaktor.¹⁹

Figur.1 Faktorer som påverkar hälsan²⁰

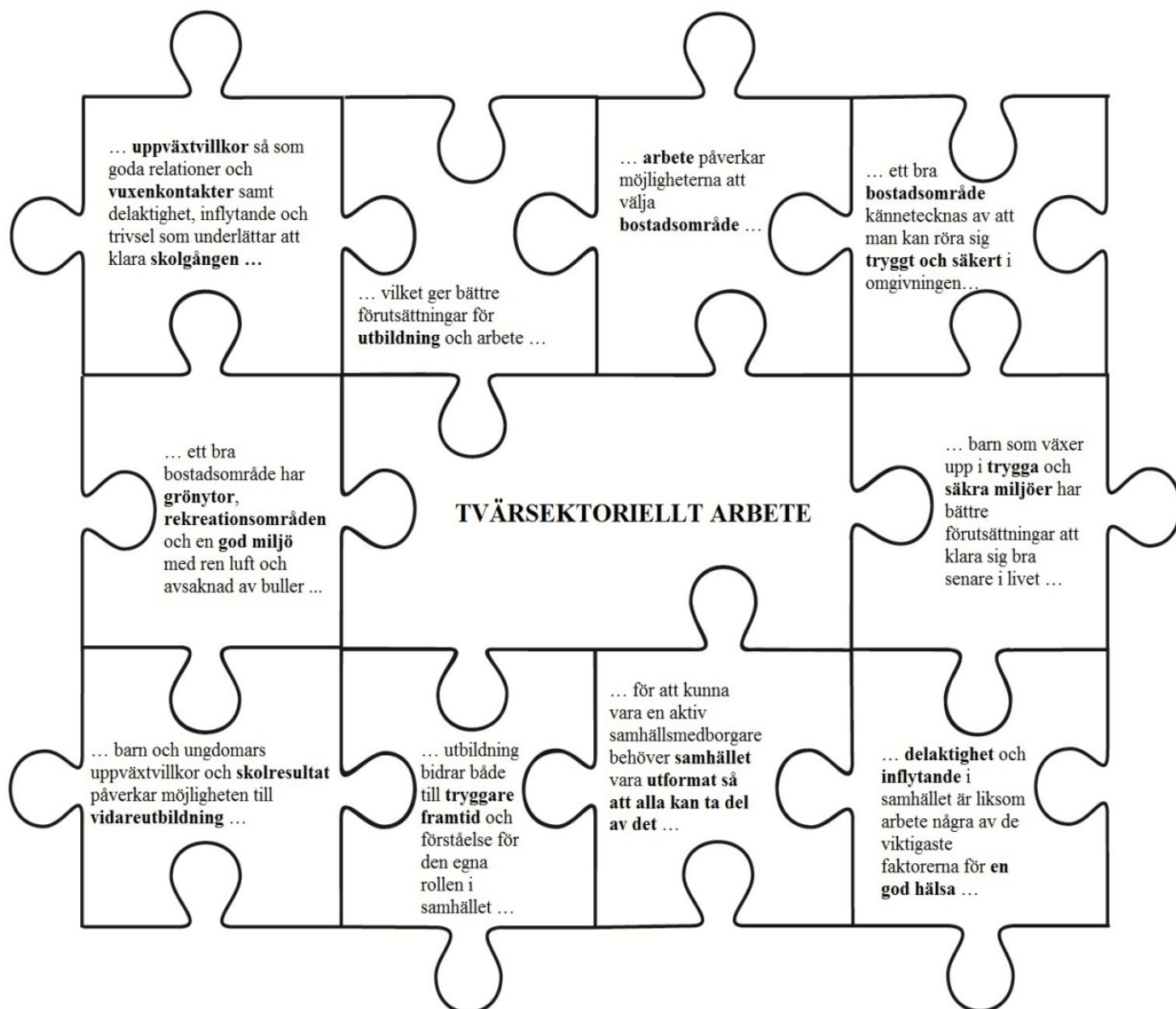
¹⁹ Folkhälsans utveckling – årsrapport 2019, Folkhälsomyndigheten 2019.

²⁰ Dahlgrens & Whiteheads beskrivning av hälsans bestämningsfaktorer, 1991.

3. Tvärsektoriellt arbete

En individs hälsa och levnadsvanor grundläggs ofta tidigt i livet och kommer att påverka hur åldrandet se ut. Hälsosamt åldrande ingår i ett livsperspektiv som börjar i barndom och pågår hela livet.²¹

Det kan handla om...

... god hälsa är en förutsättning för hållbar utveckling och tillväxt och så vidare.²²

²¹ Regeringens proposition 2017/18:249, God och jämlik hälsa – en utvecklad folkhälsopolitik.

²² Bilden är inspirerad av "Plan för hållbar utveckling i Helsingborg 2010".

Kommunens verksamheter har därmed stor betydelse för både den individuella hälsan och den samlade folkhälsan och påverkar invånarna genom hela livet. Därför krävs tvärssektoriell samverkan på såväl politisk och strategisk nivå som på verksamhetsnivå. **Politiska beslut måste beredas och verkställas i nära samverkan över politikområdena.**

Katrineholms kommun är också så mycket mer än kommunen som organisation. Föreningslivet, idéburna organisationer och inte minst kommuninvånarna behövs för att folkhälsoarbetet ska bli verklighet.²³ För att lyckas måste alla bidra till att skapa ett samhälle som ger förutsättningar för hälsofrämjande livsmiljöer och goda livsvillkor för alla.

Investeringar i hälsa är lönsamma

Allt hänger ihop – sociala, miljömässiga och ekonomiska dimensioner är beroende av och förstärker varandra.

Folkhälsa är en del av hållbar utveckling och kommer in främst som en del av den sociala dimensionen. Förutsättningar för hållbar utveckling är ekonomisk tillväxt, god folkhälsa samt en säker och livskraftig miljö.

Lönsamhet i hälsa måste ses på sikt. Med lönsamhet menar vi att invånarna upplever ökad livskvalité och att hälsan ökar samtidigt som att samhällskostnaderna minskar. Åtgärder för att förbättra folkhälsan kräver ofta särskilda investeringar, dessa kan leda till en så kallad kostnadspuckel. Men på sikt leder väl genomtänkta åtgärder till bättre hälsa och därmed även minskade samhällskostnader.²⁴

Figur 2 Samband mellan hälsa och ekonomi²⁵

²³ Regeringens proposition 2017/18:249, God och jämlik hälsa – en utvecklad folkhälsopolitik.

²⁴ Regeringens proposition 2017/18:249, God och jämlik hälsa – en utvecklad folkhälsopolitik.

²⁵ Illustration framtagen av kommunledningsförvaltningen, Katrineholms kommun 2011.

4. Hänvisningar till hemsidor, lagar, styrdokument, propositioner och publikationer

Hemsidor:

- Barnombudsmannen, www.barnombudsmannen.se
- Boverket, myndigheten för samhällsplanering, byggande och boende: www.boverket.se
- Diskrimineringsombudsmannen: www.do.se
- Folkhälsomyndigheten: www.folkhalsomyndigheten.se
- Jämställdhetsmyndigheten: <https://www.jamstalldhetsmyndigheten.se>
- Katrineholms kommun: www.katrineholm.se
- Myndigheten för delaktighet: www.mfd.se
- Myndigheten för handikappolitisk samordning: www.handisam.se
- Regeringen: www.regeringen.se
- Region Sörmland, Hälsöfrämjande arbete, Hållbar regional utveckling, <https://samverkan.regionsormland.se/utveckling-och-samarbete/social-hallbarhet/>
- Socialstyrelsen: www.socialstyrelsen.se
- Socialstyrelsens kunskapsguide: www.kunskapsguiden.se
- Sveriges kommuner och landsting: www.skl.se

Lagar, styrdokument, propositioner, publikationer:

- Inkorporering av FN:s konvention om barnets rättigheter/barnkonventionen blir lag år 2020. Regeringens proposition 2017/18:186
- Vision 2025 – Katrineholm läge för liv och lust, KF 2011-04-18, §150. Kommunstyrelsens handling 16/2011.
- Attraktion och livskvalitet – Katrineholms kommuns kommunplan 2019-2022, KF 2019-01-21, §2
- Södermanlands läns regionala ANDT-strategi, (KS 2018-09-26, § 145)
- Styrsystemet i Katrineholms kommun, KF 2014-02-24, § 21, Kommunstyrelsens handling nr 8/2014.
- HELA SKOLAN – en guide till hälsofrämjande skolutveckling, Region Sörmland
- Folkhälsans utveckling – årsrapport 2019, Folkhälsomyndigheten 2019.
- Skollagen, 2010:800.

- Skolbarns hälsovanor i Sverige 2017/18. Folkhälsomyndigheten, 2019.
- Regeringens proposition 2017/18:249, God och jämlik hälsa – en utvecklad folkhälsopolitik.
- Regeringens proposition 2016/17:88, Nationellt mål och inriktningen för funktionshinderspolitiken
- Strategi för hälsa, SKL
- Sörmlandsstrategin – ett folkhälsodokument. En rapport av regionsstyrelsens beredning för jämlik hälsa, Regionförbundet Sörmland 2016.